

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTITIEI

*Anexa nr.8
la Hotărîrea Consiliului INJ
nr.1/4 din 29.01.2016*

CURRICULUM
la disciplina

**„PARTICULARITĂȚILE EXAMINĂRII ȘI SOLUȚIONĂRII LITIGIILOR CARE
REZULTĂ DIN DREPT SUCESORAL”**

(candidați la funcția de judecător)

AUTOR:

Iulia SÎRCU,
Vicepreședinte al Colegiului civil, comercial și de
contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, formator INJ

_____ AVIZAT
Șef al Direcției instruire și cercetare

CHIȘINĂU, 2016

I. PRELIMINARII

Disciplina „*Particularitățile examinării și soluționării litigiilor civile care rezultă din drept succesoral*” are drept scop studierea și analizarea aspectelor practice ce țin de dobândirea și transmitiunea patrimoniului succesoral, modalitățile transmitiunii succesorale, data și locul deschiderii moștenirii, condițiile generale de fond și de formă pentru validitatea testamentului, formele testamentului și efectele nerespectării condițiilor menționate, legatele, moștenirea legală, inclusiv rezerva succesorală, opțiunea succesorală etc.

Prezentul curriculum este conceput să conțină informații cât mai actuale și utile, necesare candidaților la funcția de judecător, în scopul de a-i ajuta să însușească cât mai eficient actualul suport normativ, de a înțelege rațiunile reglementărilor legale în cadrul examinării cauzelor succesorale, precum și pentru a-și forma deprinderi în scopul utilizării lor corecte și eficiente în practică.

Prezentul curriculum reprezintă un document reglator ce determină competențele profesionale necesare integrării și buneii manifestări în câmpul muncii. Din această perspectivă, studiul modulului prezentat este orientat spre familiarizarea cu modificările și completările care s-au produs în legislația succesorală a Republicii Moldova, valorificarea întregului potențial intelectual al audienților pentru a cultiva deprinderi de veritabil judecător, prezentarea practicii judiciare, inclusiv a Curții Europene pentru Drepturile Omului, pentru a consolida cunoștințele asimilate, a cultiva spiritul de respect pentru lege și pentru justițiabili.

Unitățile de conținut au caracter aplicativ și utilizează o paletă largă și diversificată de proiecte și metode didactice, aplicații și exerciții practice, inclusiv studii de caz pe baza dosarelor concrete.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei audientul va obține următoarele competențe:

- utilizarea corectă și uniformă a conceptelor de bază cu care se operează în cadrul raporturilor de succesiune;
- aplicarea fără echivoc a normelor de drept material și procesual, precum și a prevederilor CEDO și a practicii CtEDO la examinarea și soluționarea diferitor cazuri succesorale;
- determinarea obiectului și sarcinii probațiunii în cauzele despre succesiune, precum și utilizarea adecvată a mijloacelor de probă;
- elaborarea actelor procesuale civile pe cauze despre succesiune;
- proiectarea și motivarea actelor judecătorești de dispoziție prin prisma normelor de drept național și internațional în domeniul succesiunii;
- luarea atitudinilor față de discrepanțele existente în practica națională și internațională.

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

La sfârșitul studiului disciplinei audientul va fi capabil să:

- descrie procedura intentării, administrării și examinării cauzelor succesorale în judecată;
- determine actele judecătorului de pregătire a cauzelor succesorale pentru examinarea în fond și efectele acestora;
- dispună primirea cererilor sau să aplice temeiurile de refuz, de restituire și de a nu da curs cererilor pe cauze despre succesiune;
- întocmească acte procesuale în vederea pregătirii pricinilor pentru examinare;
- conducă dezbaterile judiciare și să judece pricinile succesorale în fond;
- determine ordinea examinării probelor și reclamării înscrisurilor deținute de partea adversă sau de alte persoane care nu participă la proces, în cauzele succesorale;
- explice particularitățile adoptării și motivării hotărârilor judecătorești pe cauze succesorale;

- facă referire la bunele practici naționale și internaționale în domeniul examinării cauzelor succesoriale.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Semestrul	Total ore	Ore curs	Ore practice	Proces simulat	Evaluarea
Particularitățile examinării și soluționării litigiilor civile care rezultă din drept succesoral	Sîrcu Iulia	II	24	0	20	4	colocviu

V. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr. d/o	TEMATICA	Ore curs	Ore practice	Proces simulat
1.	Particularitățile transmisiunii și dobândirii moștenirii	0	2	
2.	Particularitățile examinării cauzelor de transmisiune succesorală testamentară	0	4	
3.	Modalitățile de protecție a unor moștenitori	0	2	
4.	Particularitățile examinării cauzelor de transmisiune succesorală legală	0	4	
5.	Opțiunea succesorală și patrimoniul succesoral	0	2	
6.	Responsabilitatea moștenitorilor față de creditorii celui ce a lăsat moștenirea	0	2	
7.	Particularitățile confirmării dreptului la moștenire și partajarea moștenirii	0	4	
8.	Simularea procesului civil care rezultă din dreptul succesoral	0	-	4
TOTAL		0	20	4

VI. UNITĂȚI TEMATICE

Unități tematice	Strategii didactice/ Resurse logistice	Lucrul individual
<i>Tema 1. Particularitățile transmisiunii și dobândirii moștenirii</i>		
1. Modurile de transmisiune și dobândire a moștenirii. 2. Particularitățile deschiderii moștenirii. 3. Confirmarea capacității succesoriale. 4. Declararea nedemnității succesoriale.	Seminare. Examinarea dosarelor. Tabla flipchart.	Lectura surselor bibliografice. Soluționarea spețelor. Întocmirea actelor procesuale.

<i>Tema 2. Particularitățile examinării cauzelor de transmisiune succesorală testamentară</i>		
1. Noțiunea și caracterele juridice ale transmisiunii testamentare. 2. Condițiile generale de formă și fond pentru valabilitatea testamentului. 3. Particularitățile testamentelor: olograf, autentic, mistic și celor asimilate celui autentic. 4. Legatul. 5. Practici în domeniul modificării, revocării și declarării nulității testamentului. 6. Particularitățile executării testamentului.	Seminare. Examinarea dosarelor. Tabla flipchart.	Lectura surselor bibliografice. Soluționarea spețelor. Întocmirea actelor procesuale.
<i>Tema 3. Modalitățile de protecție a unor moștenitori</i>		
1. Rezerva succesorală. 2. Caracterele juridice ale rezervei succesorale. 3. Moștenitorii rezervatari, întinderea rezervei succesorale și calculul rezervei succesorale. 4. Privarea de dreptul la cota din rezerva succesorală. 5. Acceptarea și renunțarea la rezerva succesorală.	Seminare. Studiu de caz. Tabla flipchart.	Lectura surselor bibliografice. Soluționarea spețelor. Întocmirea actelor procesuale.
<i>Tema 4. Particularitățile examinării cauzelor de transmisiune succesorală legală</i>		
1. Principii generale ale transmisiunii legale a moștenirii. 2. Clasele de moștenitori. 3. Reprezentarea și condițiile de reprezentare. 4. Dreptul statului asupra moștenirii vacante.	Seminare. Examinarea dosarelor. Tabla flipchart.	Lectura surselor bibliografice. Soluționarea spețelor. Întocmirea actelor procesuale.
<i>Tema 5. Opțiunea succesorală și patrimoniul succesoral</i>		
1. Noțiunea de opțiune succesorală. 2. Actul juridic de opțiune succesorală. 3. Termenele de exercitare a dreptului de opțiune. 4. Modalitățile de acceptare a moștenirii. 5. Renunțarea la moștenire. 6. Transmisia succesorală. 7. Componenta și valoarea patrimoniului succesoral.	Seminare. Studiu de caz. Tabla flipchart.	Lectura surselor bibliografice. Soluționarea spețelor. Întocmirea actelor procesuale.
<i>Tema 6. Responsabilitatea moștenitorilor față de creditorii celui ce a lăsat moștenirea</i>		
1. Responsabilitatea moștenitorilor în fața creditorilor. 2. Sarcina probațiunii. 3. Termenele de înaintare a pretențiilor față de moștenitori. 4. Modalitatea de satisfacere a creanțelor creditorilor.	Seminare. Studiu de caz. Tabla flipchart.	Lectura surselor bibliografice. Soluționarea spețelor. Întocmirea actelor procesuale.
<i>Tema 7. Particularitățile confirmării dreptului la moștenire și partajarea moștenirii</i>		

1. Certificatul de calitate de moștenitor testamentar. 2. Certificatul de moștenitor. 3. Certificatul de succesiune vacantă. 4. Indiviziunea succesorală. 5. Partajarea benevolă a moștenirii. 6. Particularitățile partajării bunurilor succesoriale. 7. Procedura partajării judiciare.	Seminare. Examinarea dosarelor. Tabla flipchart.	Lectura surselor bibliografice. Soluționarea spețelor. Întocmirea actelor procesuale.
<i>Tema 8. Simularea procesului civil care rezultă din dreptul succesoral</i>		
1. Studierea și analiza cauzei civile concrete care rezultă din dreptul succesoral și organizarea procesului civil. 2. Simularea unui proces civil care rezultă din dreptul succesoral (în sala pentru simulări de procese). 3. Întocmirea actelor procesuale concrete (pe cauza simulată).	Studiu de caz concret Lucru în grup Proiector/laptop Flipchart	Scenariu simulare de proces cu repartizarea rolurilor/crearea grupurilor

VII. EVALUAREA

Evaluarea se va efectua continuu și la final.

A. Evaluarea continuă se va realiza prin:

- participarea audiențelor în cadrul orelor practice;
- realizarea activităților individuale;
- redactarea unor acte procesuale (încheieri, hotărâri, decizii) în baza temelor studiate;
- susținerea unei testări obligatorii care vor conține sarcini cu obiective de măsurare a cunoștințelor, capacităților și competențelor/aptitudinilor profesionale;
- pregătirea unui referat științific și/sau aplicativ pe o problemă propusă pentru activitățile individuale.

B. Evaluarea finală se va efectua sub forma unui colocviu la finele disciplinei de studiu care va conține întrebări teoretice și practice în domeniul examinării și soluționării litigiilor civile care rezultă din drept succesoral.

VIII. BIBLIOGRAFIE

Acte legislative și normative:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994.
2. Codul civil nr.1107-XV din 06.06.2002.
3. Codul civil vechi din 26.12.1964.
4. Codul familiei nr.1316-XIV din 26.10.2000.
5. Codul funciar nr.828-XII din 25.12.1991.
6. Codul navigației maritime comerciale nr.599-XIV din 30.09.1999.
7. Legea cu privire la notariat nr.1453-XV din 08.11.2002.
8. Legea privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului nr.1308-XII din 25.07.1997.
9. Legea cu privire la cadastrul bunurilor imobile nr.1543-XIII din 25.02.1998.

Jurisprudență/Practica judiciară:

10. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației la examinarea cauzelor despre succesiune nr.13 din 03.10.2005 // Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.5, 2006.

Literatură didactică și științifică:

11. *Comentariul Codului Civil al Republicii Moldova*. Vol.II. – Chișinău, 2006.
12. Cătană L. *Încercare de sinteză a teritoriilor privitoare la fundamentul dreptului la moștenire* // Revista de drept privat, nr.3, Chișinău, 2002.
13. Mocanu E. *Opțiunea succesorală* // Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova, nr.6, Chișinău, 2003.
14. Neaga E. *Termenul general și special de acceptare a succesiunii (comentariu)* // Revista Națională de Drept, nr.11, Chișinău, 2003.
15. Onica I. *Unele aspecte ale exercitării dreptului de opțiune succesorală* // Revista Juridica, nr.5, 2001.
16. Palanciuc V. *Reprezentarea succesorală* // Legea și viața, nr.3, Chișinău, 2003.
17. Palanciuc V. *Termenul de acceptare a moștenirii* // Legea și viața, nr.1, Chișinău, 2000.
18. Robu O. *Drept succesoral al soțului supraviețuitor* // Revista Națională de Drept, nr.10, Chișinău, 2002.
19. Robu O. *Nedemnitățile succesorală* // Legea și viața, nr.4, Chișinău, 2000.
20. Robu O. *Comorienții – persoane care nu au capacitate succesorală* // Legea și viața, nr.2, Chișinău, 2000.
21. Robu O. *Data deschiderii succesiunii și importanța ei* // Revista Națională de Drept, nr.2, Chișinău, 2001.
22. Robu O. *Locul și importanța deschiderii succesiunii* // Revista Națională de Drept, nr.4, Chișinău, 2001.